

nevezett, és nagyon szeretett, ill. kölcsönösen nagyon szerettek egymást. Zsombinak nem volt igazi otthona, mert édesanyjához nem mehetett, apjához sem, hanem az anyai nagyanyja fogadta be, de ott nagyon nehéz sorsa volt nagyanyja lehetetlen természete miatt. Aranka-hoz nem költözhetett, mert a lakás olyan kicsi volt, hogy oda sajnos nem jöhetett.

Attila második házassága sem lett jó, ahol született egy kislány. Aranka szerette volna megélni a „nagyanyai” szeretet, szerette volna, ha Zsombit is behozták volna a családba, hogy érezhesse, hogy testvére van, tartozik valakihez, de ez sem sikerült. Egyrészt Attila lehetetlen természete miatt és munkája miatt – a Hortobágyon élt, él, mint vadász, és ezért csak ritkán van Budapesten a családjával -, de második felesége sem tett meg semmit azért, hogy a testvérek együtt lehessenek. Így gyakorlatilag Zsombinak Arankán kívül senkije sem maradt.

Időközben Aranka és fia között rettenetesen megromlott a kapcsolat, főleg azért, mert Aranka Zsombit segítette, és ezt személyes sértésnek vette Attila. Évekig nem beszélt anyjával, rengeteg lelki szenvedést okozva evvel Arankának – holott neki kellett volna Zsombit támogatnia, és nem Arankát büntetni! Természetesen Zsombival sem volt semmiféle kapcsolata Attilának.

Az utóbbi kb. tíz(?) évben Aranka rengeteget segített volt férjén, aki külön lakott, de a kora előrehaladtával egészségi állapota megromlott. Aranka erején felül rendszeresen látogatta otthonában, ebédeket vitt neki, elhozta a mosnivalót, kiváltotta gyógyszereit, és közelharcot vívott vele, hogy menjen orvoshoz, és tartsa be az orvosi előírásokat. Azért fia Attila is látogatta apját és bevásárolt neki, és unokája is rendszeresen látogatta nagyapját, és segített mindenben, amiben tudott.

Aranka betegsége idején nagy támasza volt Zsombi, aki haláláig végig kísérte, és mindent megtett, amit tudott nagyanyjáért. Az egyetlen valakit temette el, aki törődött vele, és akitől igaz szeretet kapott az életben.

Mi, akik sok éve ismertük Arankát, így emlékezünk rá: Aranka egy pozitív, mosolygós személyiség volt. Nyitott volt az „új” és „modern” eszmék befogadására.

A találkozókra mindig készült, vagy ő vetett fel új kérdéseket, amiket megbeszéltünk. Mindig kedves volt. Amikor meghallotta hangunkat a telefonban, hallottuk a hangján, hogy nagyon örült. Észrevette az örömminket, bánatunkat. Szívesen hallgatott meg minket, és bölcs tanácsai voltak. Minden érdekelte, amikkel foglalkoztunk.

Okos, gondolkodó ember volt. Imái a legnagyobb lelki mélységeket megjárta. Szívesen tanult. Még régebben, amikor teológiai tanfolyam volt a Bokorban, ő azt elvégezte. Szerette a természetet. Volt egy kis vityillója a Börzsönyben. Fiatalabb korában sokat járt ki oda egyedül. Az egész Dunakanyart be lehetett látni onnan. Egyszer kérdeztem, hogy nem fél-e ott kinn, ahol közel-távol nem volt senki. Nem – válaszolta -, a Teremtővel vagyok itt egy. Szívesen járt velünk kirándulni is. Egy

derűs ember volt, csak amikor fiával megszakadt a kapcsolata, akkor sokszor volt szomorú. Örült, amikor V. Erzsi megkérdezte, hogy szeretné-e a betegek szentségét felvenni. Így halála előtt kb. két héttel sikerült elvinni hozzá Tamás atyát, aki felkészítette az utolsó útjára.

Megbékélten, derűsen tért haza Teremtőjéhez.

2017. július 21.-én.

KIRÁLY IGNÁCZ

JÉZUSRÓL SZÓLÓ PRÓFÉCIÁK...

Az evangélisták meg akarják győzni olvasóikat arról, hogy a názareti Jézus a Fölkent, a Messiás, a Megváltó. Mindegyikük olyan eszközöket használ, melyek segítik céljukat.

Máté evangéliuma/80-90 körül/ kiemelkedő a „jövendölések” tekintetében, hiszen az ő célja, hogy meggyőzze a zsidó olvasókat Jézus Messiás voltáról. Ezért az olvasói számára szent könyvekből igyekszik minél több olyan idézetet használni Jézus mellett, melyek kétségtelenné tehetik: nem kell már várni, Jézusban eljött a várva-várt Messiás.

2,15: „Egyiptomból hívtam az én fiamat.” Jahve kivezette népét az egyiptomi fogságból, amint ezt Ozeás 11,1 írja. Ezt vetíti rá Jézusra.

2,18. Gyermekek gyilkosság gyászának kiemelése. Jeremiás /31,15/ a fogságban lévőknek ír, gyászoló, síró helyzetre reagál pozitív tartalommal: van vigasztalás számotokra /31,16/. A pozitív végkicsengésű prófétai szót negatív részével alkalmazza Heródes gyilkosságaira.

2,23: „Názáretinek fogják hívni.” A Bírák 13,5-7-ben Mánóch meddő feleségének gyermeke fog születni, akit Jahvének kell szentelniük: „Jahve nazírja lesz.” Nem csupán mellékneve lesz, hanem életre szóló küldetése. Jézussal kapcsolatban ebből csak a származási helyét hangsúlyozza Máté.

4,14-16. Zabulon és Neftali földjére, Kafarnaumba költözik Jézus. Izaiás 8,22 és 9,1 szerint az asszírok Észak-Palesztina elfoglalását bevégzik /Kr.e. 732/. A próféta reményt sugall elkeseredett népébe: az Úr megalázta népét, de majd fényesség jön a sötétség után. Jézus Kafarnaumba költözése egyszerű lakhely változtatás, de mivel a terület szerepel a Bibliában, alkalmazható Máté szerint Jézusra, mint egy új fényesség megjelenésére.

8,17. „Elveszi gyengeségeinket”. Péter házában, Kafarnaumban sok gyógyító jó cselekedetet tesz Jézus. Izaiás 53,4 /Jahve Szolgája énekek/ a fogságban lévő népnek erőt adó pozitív jövőképet rajzol, miszerint Jahve majd „elveszi gyengeségeinket”. Minden terapeuta /gyógyító/, minden népet segítő Isten művét folytatja, Jézus is.

12,17-21. „... hirdetni fog...nem vitatkozik...a megroppant nádat nem töri le...” Jézus személyiségének jellemzői az Úr Szolgájának Izaiás által megénekelt tulajdonságaival megegyeznek Máté szerint. A Bibliában másokat is ilyenek mutattak be: Jozija, Cidkija, Cirus uralkodókat. Az Újszövetségben maga Izrael is ilyen /Apcsel 3,13-26/ és Dávid király is ilyen /Apcsel 4,27.30/. Ezen a helyen felismerhető a Messiás hármasságának tulajdonságainak együtteséből kettő: Király, Próféta. A harmadik, a Szenvedő majd János evangéliumában lesz hangsúlyos.

13,35. Példázatokban tanít Jézus, amint ezt a próféta megírta. Az evangélista „prófétát” ír, talán Izaiás 6,9-re gondolva, de valójában Zsolt. 78,2-t idézi. Izaiásnál Jahve büntetni akarja népét a vaksággal: „hogy ne értsenek”. A Zsolt.-ban pozitív a példázatokkal való tanítás: a nehezen érthető dolgok könnyebb és jobb megértését akarja a példázatokkal segíteni az Úr. Amennyiben Máté a z izaiási negatív, büntető, elrejtő „tanításra” gondol, akkor ez csak fanyar humorként értelmezhető a mindenkit, még az értetlenkedőket is megszólítani akaró Jézus részéről.

21,4-5. „Szamár hátán” vonul be Jézus Jeruzsálembe. Izaiásnál /62,1/ az Úr Szolgája vonul így. Zak. 9,9-ben a béke fejedelme vonul így, miután szétzúzza Efraim harci szekereit, utána meghirdeti az általános békét. Jézusra ez utóbbi semmiképpen nem vetíthető, hiszen nem harci ménről száll át a számárra. Az utalás egyik fele alkalmazható Jézusra, a másik nem.

27,9-10. „A 30 ezüst”. Máté itt tévesen hivatkozik Jeremiásra. Zakariás /11,13/-nál van ez és nem a Máté által írt Jeremiásnál. A sikertelen Zakariás lemondja népe pásztorlását az Úrnál. A nép kifizeti járandóságát, a 30 ezüst sékelt. Az Úr utasítja, hogy dobja be a pénzt a pénztárba, vádul a nép ellen: „Ennyit érek nekik. - mondja az Úr.”

Máté sok, szakkifejezéssel élve, „beteljesedési idézet”-et használ. 1,22-23. 2,15. 2,17-18. 2,23. 4,14-16. 8,17. 12,17-21. 13,35. 21,4-5. 27,9-10. Minden idézetének történeti tartalma a zsidó nép történetének része. Mindez vallási nyelvezettel: bűn, büntetés, reménység. Ennek meghívott szószólói a próféták. Máté az idézetek, hivatkozások azon részét használja, amely az ő Jézus-képébe bele illik. Természetesen sokkal több idézetet is használhatott volna, hiszen Jézus, mint szabadító reménység minden erre vonatkozó bibliai szöveget „beteljesít” a benne hinni hajlandók számára. Ahogyan minden hasonlóság alkalmazható túl a szöveg születésének körülményein, úgy sok használt és nem használt ószövetségi mondat alkalmazható Jézusra is, másokra is. Ok és okozatot feltételezni azonban nem indokolt, miszerint Jézus azért Messiás, mert előre megírták ezt róla.

Lukács evangélista /80-90 körül/ a pogányoknak írta evangéliumát. Nem is használ sok vissza utalást. kettőt érdemes kiemelniük:

1,31. „Emmanuel” Izaiás /7,14. 8,8/ Áház királynak szól, hogy Istentől kérjen segítséget és ne az asszíroktól ellenségei legyőzésére. Áháznak nagy reményű fia születik Hiszkija személyében és őt köszönti a próféta ezzel a névvel: Velünk az Isten, Emmanuel. Minden Jahve szavait, tetteit hűséggel képviselőre ráillik ez a bibliai kifejezés. AsszírIA mint hatalmas folyam elsőpri „országod egész szélességét, ó Immanuel.” Lukács ezt vetíti rá Jézusra, mint aki szintén jelenlévővé teszi számunkra Istent.

1,26-28. „Szűzhöz...akit Máriának hívtak”. A héber „ALMA” kifejezés jelentése: „házasságra érett leány”. Amikor a héber Bibliát görögre fordították /Septuaginta/ ezt „szűz”-nek /görögül parthenos/ írták át. Ez nem az első /3.-4./ jelentése a szónak. Ettől kezdve ez terjedt el /latin Vulgata: virginis/és hagyományozódott tovább az Újszövetségbe is. Áház fia is „alma”-tól Abija-tól született, vagyis háremének egy fiatal „asszonyától”. / Iz. 7.14/.

János evangéliuma /95-100 körül íródik/spirituális, filozofikus nyelvezetű teológiát hirdet. Jézus eredetileg rendkívül egyszerű, közérthető önértelmezéséhez is ilyen mondatot ad Jézus szájába: „Mielőtt Ábrahám lett volna, én vagyok.”/8,58/. Kiemeli azonban, hogy Jézus az ő tetteit és a mennyei Atyát tartja bizonyító erőnek amellet, hogy Istennek tetsző az, amit hirdet /10,15, 8,18/. János Jézusa a nép hitetlensége láttán /12,38-41/ Izaiást idézi, kinek hasonló csalódottságot kellett átélnie /Iz. 53,1/. János evangéliuma kiemelkedően a zsidó messiási jellemzők közül a „Szenvedő Szolga” bibliai, főleg az Izaiástól származó szövegeket használja fel.

12,14-16. Jézus számáresikó hátán vonul be Jeruzsálembe. Az „Írás” itt Izaiást /62,1/is jelentheti a diadalmenetről. Másrészt Zakariást is /9,9/ jelentheti, aki az Efraim elleni harcokban győztes királyt mutatja be, ki a békét hirdeti meg azzal, hogy számárháton vonul városába. Az evangélista kiemeli, hogy a tanítványok utólag jutottak arra a következtetésre, hogy ez is jövendölés Jézusokról. /12,14-16/.

13,18. „Aki kenyéremet eszi...” Judás elárulja mesterét. Izaiás /1,2/ korholja a népet: Jahve az, aki élteti őket mégis őt tagadják meg bűneikkel. Az „Írás” kifejezés erre utal. A hálátlanság, a belső ellenségesség drámáját alkalmazza Júdásra és Jézusra.

19,24. „Köntösömre sorsot vetettek.” Az „Írás” szerint beteljesedett ez is. A Zsolt. 22,19 a kiszolgáltatottságot ily módon is elszenvedő ember imája, hogy mentse meg őt az Úr. János a zsoltáros megmenekülni akarását elhagyva, csak a kiszolgáltatottságot alkalmazza Jézusra. 19,37. „Csontot ne törjeteK benne.” Az „Írás” szerint ez is beteljesedett. Ószövetségi előírás /Kiv. 12,46/, mely szerint a pászka bárányt úgy kell elkészíteni, hogy csontjai épek maradjanak. János az áldozattá váló Jézusra alkalmazza ezt.

Zakariás 12,10 mikor azt írja, hogy:” Arra emelik majd tekintetüket, akit átszúrtak”, azt hirdeti, hogy

Jahve fokozatosan megmenti a népet, Jeruzsálemmel kezdve. A jóindulat és imádság lelkülete eltölti a népet és őszintén felnéznek életét is feláldozó vezérükre.

Márk a legkorabbról ránk maradt evangélium /69-70 körül/ és kevés „jövendölést” tartalmaz. Pogányoknak ír, akiket ezzel a módszerrel nem nagyon győzhetett volna meg Jézus Messiás voltáról.

7,6. „Találón jövendöl rólátok Izaiás...”-mondhatja az evangélista Jézussal Izaiás 29,13-as versét. A nép visszatérő bűne, hogy szavaiban nagyon hívő-hűségese, de tetteiben istentelen. Jézus itt nem beteljesülésről, hanem a bűn ismételt tényéről beszél.

14,49. Jézust elfogják. Az „Írások” szerint történt mindez Márk Jézusa szerint. Minden Jahve szavát, üzenetét kitartóan képviselő prófétával így jártak el. Jézus sorsa nem azért fordul tragikusra mert ezt róla előre megírták, hanem mert ilyen a hatalmasok viselkedése azokkal, akik nekik útban vannak.

15,28. „Gonoszok közé sorolták.” Ismét az „Írás” szerint történnek az események. Izaiás Szenvedő Szolgáról szóló éneke ez is /53,12/ A hatalom világa /politikai, vallási/ elsöpörte Jahve embereit verembe zárással, ketté fűrészeléssel, megkövezéssel... A két Jézus melletti elítélt egyike csak volt gonosztevő: „Még ma velem leszel” ígéri neki Jézus. Tehát erre nem vonatkozatható a szöveg. Tény, hogy úgy bántak Jézussal, mint gonosztevővel: a legsúlyosabb, rabszolgáknak és súlyos politikai „bűnösöknek” kijáró halálnemre ítélték.

Jézus személyiségének súlya, tanításának istenektetsző volta nem abból származik, hogy egy eleve elrendelt életutat élt végig, melyet Isten már évszázadokkal korábban előre leíratott küldöttjei által. Küldetése azok számára hatékony üzenet, kik megismerik és elfogadják személyét és ügységét

MERZA JÓZSEF

TÍZ SZABAD PERC

Ekkor felállt Péter a tizeneggyel, felemelte a hangját és így szólt hozzájuk. “Zsidó férfiak és Jeruzsálem minden lakója! Figyeljete szavaimra! Ez az, amiről Joel így prófétált:

*Az utolsó napokban, így szól az Isten,
kitöltök Lelkemből minden halandóra,
és prófétálnak fiaitok és leányaitok,
és ifjaitok látásokat látnak,
véneitek pedig álmokat álmodnak;
még szolgálaimra és szolgálóleányaimra is
kitöltök azokban a napokban Lelkemből,
és azok is prófétálnak.*

Izraelita férfiak, halljátok meg ezeket az ígéket! A názáreti Jézust, azt a férfiút, akit az Isten igazolt előttetek erővel, csodákkal és jelekkel, amelyeket általa tett az Isten közöttetek, azt, aki az Isten határozott döntése és

terve szerint adatott oda, ti felszegeztétek és megöltétek. De őt az Isten feltámasztotta, aminek mi valamenyien tanúi vagyunk.”

Barátom átnézett a pohara felett és így szólt: “Fáradtnak és szomorúnak látszol.” Nem válaszoltam semmit, mert védekezni felesleges, arról pedig bonyolult dolog előadást tartani, hogy a fentiek ellenére, mégis, miért beszélgetek velem a mindkettőnk kölcsönösen érdeklő kérdésekről. Vannak témák, melyeknél feledem a gondjaimat és szívesen mesélem a részleteket, élénk vagyok és tervezgetek, és vannak témák, melyeknél csendben vagyok, keveset beszélek és bizonytalanságba burkolózom. Az ember öregszik, lassabbak a reakciói, ésszel kell kisegíteni az erejét, a hajlékonyságát, le kell mondani bizonyos dolgokról. Nem esik jól az ilyesmi, igyekezünk elmenni lehetőségeink határáig, de elfogadjuk a tényállást: ez az emberi sors. Rosszul érvényesültünk a szakmában, nem kellünk az egyháznak, nincs szüksége ránk a hatalom megszállottjainak – mindez logikus, előre kiszámítható, ki is számítottuk, még ha gyenge pillanatainkban meg is feledkeztünk róla. Késik és nem is biztos az emléktábla. Jó, az emléktáblát nem ehetjük meg, nem köthetjük a nyakunkba, normális körülmények között senki sem láthatja meg a neki állított emléket. Jó pillanatainkban tán erre sem törekedtünk, mert fontosabbnak tartottuk – igen helyesen – a lelkiismeret szavára történő cselekvést.

Más oka van annak, hogy lehangoltnak látszom, valahová máshová nézek. Más oka van annak, hogy Pünkösd után kinyitom az Apostolok Cselekedeteinek könyvét és kézzel lemásolom Péter beszédének egyes szakaszait. Azért kézírással teszem ezt, hogy minél jobban hozzákössem elkalandozásra hajlamos gondolataimat a szöveghez, minél jobban átérezzem mondanivalóját. Itt van a baj, a váratlan, a bénító. Én nem tudok úgy beszélni, ahogy Péter, aki biztossággal szólítja meg a körülötte állókat és pontosan megmondja, mi a helyzet és mi a teendő. Furcsa módon, nem azzal van bajom, hogy Péter azt hiszi: az utolsó napokban beszél. Nem az bánt, hogy Jézus halálát Isten “határozott döntésének és tervének” tudja be. Nem az a kulcskérdés: feltámadt-e Jézus vagy sem. Amit látok Péternél, s amit most nem látok magamnál, az a hiánytalan, sodró meggyőződés, amivel előadja hitét. Az a prédikatori hang, amelyről felismerhető a vasárnap délelőtti rádióadás jellege, az az igyekezet, amivel a tanítók meggyőzni igyekeznek igazukról hallgatóságukat. Irigylem Pétert a biztosságaért, amint irigylem kortárs pap-szónokainkat is azokért a beszédekért, amelyek az általuk megtapasztalt hitigazságokról, hitelményekről szólnak. Irigységemnél azonban erősebb az az érzés, ami tiltakozik az ellen, hogy bármilyen lelkesedést mutassak akkor, amikor annak nincs alapja. Dehát irigység ide, józanság oda, nem jó érzés, ha várnunk kell valamire, amiről nem tudjuk, mikor érkezik. Mint vártuk a csatlakozó vonatot télen,